

Obsah

Předmluva.....	18
----------------	----

ODDÍL A TEORIE SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

Část I.

Předmět a historie sociální psychologie

1. Předmět a místo sociální psychologie v systému věd	24
<i>Jozef Výrost, Ivan Slaměník</i>	
1.1 Milníky na cestě ke konstituování sociální psychologie	24
1.2 „Rodiče“, „sourozenci“ a „děti“ sociální psychologie	25
1.3 Vývojová období a vývojové úlohy sociální psychologie	27
1.4 Sociální psychologie a její self-concept: reflexe předmětu vědní disciplíny	30
1.5 Od hraniční disciplíny přes interdisciplinaritu k transdisciplíně	32
<i>Souhrn</i>	33
<i>Literatura</i>	34
2. Historie sociální psychologie	36
<i>Alena Zelová</i>	
2.1 K pramenům – myšlenkové zdroje sociální psychologie	36
2.2 Období rozvoje sociálněpsychologic- kých výzkumů a teoretických koncepcí	37
2.3 Období pochybností	39
2.4 Sociálněpsychologická reflexe postmoderního světa	40
2.5 Na prahu třetího tisíciletí	41
2.6 Sociální psychologie v Čechách (Československu)	43
<i>Souhrn</i>	44
<i>Literatura</i>	44
3. Socializace	47
<i>Eva Sollárová</i>	
3.1 Socializace jako pojem	47
3.2 Kultura, společnost a osobnost	48

3.2.1 Kultura	48
3.2.2 Kulturní a společenská podmíněnost člověka	48
3.2.3 Společnost a osobnost	49
3.3 Sociální učení	50
3.3.1 Teorie sociálního učení J. Rottera	50
3.3.2 Teorie sociálního učení A. Bandury	50
3.4 Genderová socializace	52
3.5 Činitelé socializace	53
3.5.1 Rodina, škola a vrstevnické skupiny	53
3.5.2 Masmédia	54
3.6 Etnicko-rasová socializace	56
<i>Souhrn</i>	56
<i>Literatura</i>	57

Část II.

Jedinec a sociální chování

4. Sociální psychologie osobnosti	60
<i>Jozef Výrost</i>	
4.1 Stručně z historie	60
4.2 Sociální psychologie a psychologie osobnosti	62
4.3 Problém stability osobnostních charakteristik	63
4.4 Problém struktury osobnosti	65
4.4.1 Pětifaktorový model struktury osobnosti (Big Five)	65
4.4.2 Struktura interpersonálních osobnostních rysů	66
4.4.3 Vztahy modelu interpersonálních rysů a modelu struktury rysů osobnosti	68
4.5 Místo závěru: osobnost jako integrace vrozeného a získaného	69
<i>Souhrn</i>	69
<i>Literatura</i>	69
5. Sebereflexe a vztah k sobě samému (self) ..	74
<i>Petr Macek</i>	
5.1 Specifičnost jáské zkušenosti	74
5.1.1 Subjektivnost a jedinečnost	74

5.1.2	Dvojakost jáství	75	6.2.3	Teorie sociální identity a etnolingvistická teorie identity.	94
5.2	Já jako subjekt činnosti, poznávání a prožívání	75	6.2.4	Procesy konstruování identity.	95
5.2.1	Základní charakteristiky činného já	75	6.2.5	Integroující teorie identity v psychologii	96
5.2.2	Selektivní vědomí a pozornost.	75	6.2.6	Postmoderní přístupy k identitě v psychologii	98
5.2.3	Souvztažnost činného já a paměti	76		Souhrn	98
5.2.4	Činné já a seberegulace	76		Literatura	99
5.3	Já jako objekt vlastní reflexe.	76	7.	Postoje, jejich utváření a změna	101
5.3.1	Sebesystém a další příbuzné konstrukty	77		<i>Jozef Výrost</i>	
5.3.2	Jáské reprezentace, vztahový rámeček uvažování o já.	77	7.1	Základní vymezení a funkce postoje	101
5.4	Kognitivní složka sebesystému – sebepojetí	79	7.2	Stručný nárys vývoje oblasti výzkumu postojů	101
5.4.1	Obsahové charakteristiky sebepojetí	79	7.2.1	První etapa výzkumu postojů v sociální psychologii (1918–1950)	102
5.4.2	Hypotetický model obsahu sebepojetí	79	7.2.2	Druhá etapa výzkumu postojů (1950–1970)	103
5.4.3	Formativní parametry obsahu ..	80	7.2.3	Současná etapa rozvoje teorie a výzkumu postojů.	105
5.5	Emocionální složka sebesystému – sebehodnocení a celkový vztah k sobě	81	7.3	Problém vnitřní struktury postoje a organizace postojů do soustav	107
5.5.1	Interpersonální kontext a obrana sebehodnocení	82	7.4	Změna postojů	109
5.5.2	Globální sebehodnocení a vědomí vlastní hodnoty	83	7.4.1	Zdroj persvazivní informace ..	109
5.6	Konativní složka sebesystému – seberegulace	83	7.4.2	Obsah persvazivní informace ..	110
5.6.1	Strategické sebe prezentace	84	7.4.3	Informační kanál	110
5.6.2	Sebepotvrzující strategie	84	7.4.4	Faktory na straně příjemce	110
5.6.3	Sebemonitorování	84	7.4.5	Cíl persvazivní komunikace ..	111
5.6.4	Osobní a společenské standardy a seberegulace	84	7.4.6	Proměnné vysvětlující proces změny postoje	111
	Souhrn	85	7.4.7	Úloha přesvědčení při změně postoje	111
	Literatura	85		Souhrn	112
				Literatura	112
6.	Identita v sociální psychologii.	88	8.	Sociální motivace	115
	<i>Viera Bačová</i>			<i>Jaromír Janoušek, Ivan Slaměník</i>	
6.1	Identita – definice, přístupy, zkoumání	88	8.1	Motivace jako psychický proces a jako psychická dispozice	115
6.1.1	Vymezení identity a jejich vývoj.	88	8.2	Základní motivační faktory a jejich sociální povaha.	117
6.1.2	Přístupy k vymezení identity.	89	8.3	Společenská determinace a společenské působení lidské motivace	119
6.1.3	Zkoumání identity v psychologii.	91	8.3.1	Výkonová motivace	120
6.2	Teorie a zkoumání identity v psychologických směrech	92	8.3.2	Motiv společné činnosti	121
6.2.1	Teorie ego identity	92	8.3.3	Teorie vnímaného sebeuplatnění	122
6.2.2	Teorie identity v symbolickém interakcionismu	93			

<i>Souhrn</i>	123	10.5 Pragmatika sociálního poznávání. . .	149
<i>Literatura</i>	123	<i>Souhrn</i>	150
9. Problematika rodu v psychologii – sociální psychologie ženy a muže	125	<i>Literatura</i>	150
<i>Viera Bačová</i>		11. Sociální inteligence, sociální kompetence.	154
9.1 Tradiční přístupy ke zkoumání žen a mužů v psychologii.	125	<i>František Baumgartner, Olga Orosová, Jozef Výrost</i>	
9.1.1 Biologicko-fyziologický přístup .	125	11.1 Sociální inteligence	154
9.1.2 Sociální a kulturní přístup . . .	126	11.1.1 Vývoj zkoumání sociální inteligence.	155
9.1.3 Interakcionistické přístupy . . .	127	11.1.2 Psychometrická versus osobnostní linie studia sociální inteligence.	155
9.2 Výsledky hlavního proudu psychologického zkoumání žen a mužů	127	11.1.3 Sociální versus emoční inteligence.	156
9.2.1 Zkoumání rozdílů mezi pohlavími	128	11.1.4 Měření sociální inteligence . . .	157
9.2.2 Zkoumání rodu jako osobní proměnné	128	11.2 Sociální kompetence	159
9.2.3 Kritické hodnocení psychologického zkoumání žen a mužů.	129	11.2.1 Sociální kompetence jako konstrukt sociálních způsobilostí.	159
9.3 Psychologie rodu	131	11.2.2 Operacionální definování sociální kompetence a zdroje informací o sociální kompetenci.	160
9.3.1 Rod jako sociální kategorie . . .	131	11.3 Psychologické studium moudrosti . .	161
9.3.2 Reflexe způsobů poznávání a zkoumání žen a mužů	133	<i>Souhrn</i>	163
9.3.3 Mocenské vztahy v problematice rodu.	134	<i>Literatura</i>	163
<i>Souhrn</i>	135	12. Sociální komunikace.	167
<i>Literatura</i>	136	<i>Jaromír Janoušek</i>	
		12.1 Základní charakteristika sociální komunikace	167
		12.2 Komunikace verbální a neverbální, záměrná a nezáměrná	168
		12.3 Verbální komunikace	168
		12.4 Neverbální komunikace	170
		12.5 Parajazykové projevy	171
		12.6 Interpersonální komunikace	172
		12.7 Intrapersonální komunikace a vnitřní řeč.	172
		12.8 Skupinová komunikace.	173
		<i>Souhrn</i>	175
		<i>Literatura</i>	176
		13. Osobní vztahy	178
		<i>Jozef Výrost</i>	
		13.1 Konstituování tématu osobní vztahy.	178
		13.2 Problém vymezení předmětu zkoumání: interpersonální versus osobní vztahy	179
		13.3 Blízkost vztahu a možnosti jeho měření	181

Část III.

Jedinec v interakci

10. Sociální poznávání

František Baumgartner

10.1 Specifika sociálního poznávání

10.2 Mezosobní percepce

10.2.1 Utváření dojmu o osobě – teoretické modely

10.2.2 Determinanty ovlivňující proces formování dojmu

10.3 Atribuční procesy

10.3.1 Teorie odpovídajících závěrů . .

10.3.2 Kovariační teorie

10.3.3 Atribuční tendence.

10.4 Sociální schémata: organizování dojmů.

10.4.1 Druhy schémat.

10.4.2 Schémata a fungování paměti. .

10.4.3 Kognitivní zkratky

(zjednodušení)

19.2.2	Činitelé ovlivňující konformitu .	254
19.3	Vyhovění	255
19.3.1	Technika nohy ve dveřích	255
19.3.2	Technika dveří v tváři	256
19.3.3	Technika nízce nadhozeného míče.	257
19.3.4	Technika to není vše.	258
19.4	Poslušnost	258
	Souhrn	260
	Literatura	260
20.	Makrosociální jevy a procesy.	262
	<i>Alena Zelová</i>	
20.1	Psychologie masových jevů	262
20.1.1	Terminologie, klasifikace	262
20.1.2	Teoretické koncepce	263
20.1.3	Laboratorní studie	264
20.1.4	Terénní studie	265
20.2	Psychologie etnicity.	266
20.2.1	Mezietnické vztahy	266
20.2.2	Etnicita a teorie sociální identity	268
	Souhrn	269
	Literatura	269
21.	Mezikulturní psychologie	273
	<i>Alena Zelová</i>	
21.1	Kde se vzala a co je mezikulturní psychologie	273
21.2	Klíčový pojem kultura	274
21.3	Hledání kulturních specifik a univerzálií mezi kulturami	277
21.4	Když se kultury setkávají	278
21.5	Problémy a perspektivy mezikulturní psychologie	280
	Souhrn	280
	Literatura	281

ODDÍL B

METODY SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

1.	Specifika metod sociální psychologie.	286
	<i>Tomáš Urbánek</i>	
1.1	Obecná témata nelze opominout	286
1.2	Zdroje zkreslení	287
1.3	Role teorie ve výzkumu.	288
1.4	Úskalí operacionalizace	288
1.5	Kvalitativní, nebo kvantitativní přístup?	288

1.6	Stručná charakteristika vybraných metod.	289
1.6.1	Pozorování	289
1.6.2	Rozhovor.	290
1.6.3	Dotazníky a posuzovací stupnice.	290
1.6.4	Neobtěžující metody	290
1.6.5	Experiment.	291
1.6.6	Sociometrie.	292
1.6.7	Kulturní a sociální sémiotika	292
1.6.8	Analýza diskurzu.	293
1.6.9	Metody sociálních neurověd	294
1.7	Nové trendy v metodologii.	294
	Souhrn	295
	Literatura	295
2.	Pozorování v sociální psychologii.	297
	<i>Jana Turzáková</i>	
2.1	Pozorování jako vědecká metoda	297
2.2	Výběr předmětu pozorování	298
2.3	Druhy pozorování	299
2.3.1	Přímé pozorování.	299
2.3.2	Nepřímé pozorování	301
2.4	Zaznamenávání pozorování	302
2.5	Analýza dat získaných pozorováním	303
2.6	Validita a reliabilita výsledků pozorování	304
2.7	Etické aspekty pozorování	305
	Souhrn	305
	Literatura	306
3.	Experiment v sociální psychologii	307
	<i>Tomáš Sollár</i>	
3.1	Hlavní znaky experimentálního výzkumu	307
3.2	Nezávisle proměnné, klíčový nástroj experimentu	307
3.3	Kontrola nežádoucích proměnných	308
3.4	Měření závislých proměnných	310
3.4.1	Určení nezávisle proměnných	311
3.4.2	Kontrola nežádoucích proměnných	311
3.4.3	Měření závislých proměnných.	311
3.5	Validita experimentu.	312
3.6	Experimentální plány.	312
3.6.1	Mezisubjektové experimentální plány.	312
3.6.2	Vnitrosubjektové experimentální plány.	314

3.6.3	Faktoriální experimentální plány	315	7.	Psychodiagnostika v sociální psychologii .	352
3.7	Etika v sociálněpsychologickém výzkumu	315		<i>Mojmír Svoboda</i>	
	Souhrn	317	7.1	Obecné poznámky	352
	Literatura	317	7.2	Psychodiagnostika dospělých v sociální psychologii	354
4.	Dotazování v sociální psychologii	319		7.2.1 Projektivní metody	354
	<i>Daniela Haubertová</i>			7.2.2 Dotazníky	356
4.1	Vymezení metody	319	7.3	Metody pro děti a mladistvé	360
4.2	Forma dotazování	319		Souhrn	363
4.3	Struktura dotazování	320		Literatura	364
4.4	Ohniskové skupiny	323	8.	Metody zkoumání malé sociální skupiny .	365
4.5	Organizace, třídění a interpretace dat	324		<i>Marek Dobeš</i>	
4.6	Interpersonální proměnné	325	8.1	Co a jak se zkoumá u malé sociální skupiny	365
	Souhrn	327	8.2	Víceúrovňové modelování	366
	Literatura	327		8.2.1 Co to je?	366
5.	Analýza produktů v sociální psychologii .	329		8.2.2 Jaké výhody to přináší?	366
	<i>Katarína Baňasová, Ivan Slaměník</i>			8.2.3 Příklad víceúrovňového modelování	367
5.1	Východiska metod analýzy produktů	329	8.3	Modelování trajektorií	368
	5.1.1 Dokumenty, jejich charakter a možnosti klasifikace	329		8.3.1 Co to je?	368
5.2	Metody analýzy dokumentů	331		8.3.2 Jaké výhody to přináší?	369
	5.2.1 Obsahová analýza	331		8.3.3 Příklad modelování trajektorií	369
	5.2.2 Obsahová analýza a počítačové programy	336	8.4	Analýza sociálních sítí	371
5.3	Analýza fyzických stop	338		8.4.1 Co to je?	371
	Souhrn	338		8.4.2 Jaké výhody to přináší?	372
	Literatura	339		8.4.3 Příklad analýzy sociálních sítí .	372
6.	Měření postojů	341		Souhrn	374
	<i>Tomáš Sollár</i>			Literatura	374
6.1	Historie měření postojů	341	9.	Metody mediální psychologie	376
6.2	Přístupy k měření postojů	341		<i>Lukas Blinka</i>	
	6.2.1 Přímé pozorování	342	9.1	Metodologické výzvy a specifika mediální psychologie	376
	6.2.2 Přímé dotazování	342		9.1.1 Interdisciplinarita	376
	6.2.3 Nepřímé metody	342		9.1.2 Teoretické vakuum	376
6.3	Přehled nejznámějších metod škálování – postojové škály	343		9.1.3 Kvalita měřicích nástrojů	377
	6.3.1 Thurstonova škála (metoda stejně se jevících intervalů)	343		9.1.4 Nízká velikost účinků	377
	6.3.2 Likertova škála – metoda sumovaných odhadů	345	9.2	Model zvýšené náchylnosti k mediálním účinkům	378
	6.3.3 Bogardusova škála sociální vzdálenosti	346		9.2.1 Použití a efekt média jsou v transakčním vztahu	378
	6.3.4 Guttmanův škálogram	347		9.2.2 Tři typy náchylností predikují použití média a zároveň moderují (zesilují či zeslabují) účinek média	378
	6.3.5 Sémantický diferenciál	348		9.2.3 Efekt použití média je nepřímý, je mediovaný skrze kognitivní, emoční a fyziologické reakce ...	379
	Souhrn	351			
	Literatura	351			

9.3	Typy výzkumných designů	380	12.2	Metody analýzy sociálních sítí	408
9.3.1	Obsahová analýza	380	12.2.1	Typy dat v analýze sociálních sítí	409
9.3.2	Průřezové korelační studie	381	12.2.2	Organizace dat v analýze sociálních sítí	410
9.3.3	Longitudinální studie	381	12.3	Strukturální charakteristiky (míry) sociální sítě	411
9.3.4	Experiment	382	12.4	Software určený k analýze sociálních sítí	414
9.3.5	Kvalitativní výzkum	383		Souhrn	414
	Souhrn	384		Literatura	415
	Literatura	384	13. Možnosti využití databází mezinárodních sociálních průzkumů v sociální psychologii	416	
10. Vznik sociální neurovědy a komplexní metodologie	387		Jozef Výrost, Lucia Ištoňová		
10.1 Konstituování sociální neurovědy	387	13.1 Historie sociálních průzkumů	416		
10.1.1 Historie – překážky víceúrovňového integrovaného studia lidského chování	387	13.1.1 Éra invence (1930–1960)	417		
10.1.2 Současnost – program sociální neurovědy	388	13.1.2 Éra expanze (1960–1990)	417		
10.1.3 Základní teze a epistemologická východiska	389	13.1.3 Éra „ekologických“ a „designových“ dat	418		
10.1.4 Teorie o specifičnosti lidské sociálnosti	390	13.2 Mezinárodní sociální průzkumy	419		
10.2 Základní otázky a typy výzkumných plánů	391	13.2.1 První etapa	419		
10.3 Kritické výhrady vůči sociální neurovědě	393	13.2.2 Druhá etapa	419		
10.4 Význam sociální neurovědy pro sociální psychologii	393	13.2.3 Třetí etapa	420		
	Souhrn	394	13.3 Příklady využití dat mezinárodních výzkumů v sociální psychologii	421	
	Literatura	395	13.3.1 Databáze Evropského průzkumu pracovních podmínek	421	
11. Metody sociální neurovědy	397	13.3.2 Databáze Evropské sociální sondy	422		
Lucia Pružinská, Jana Plichtová		13.3.3 Databáze Evropského průzkumu kvality života	423		
11.1 Metody mapování struktury a funkcí mozku	397	13.4 Výhody, nevýhody a omezení práce s daty sociálních průzkumů	423		
11.1.1 Metoda funkční magnetické rezonance	397	13.4.1 Výhody	423		
11.1.2 Elektroencefalografie a evokované potenciály	398	13.4.2 Nevýhody a omezení	424		
11.1.3 Metoda studia lézí	399		Souhrn	425	
11.2 Periferní psychofyziologické metody	399		Literatura	425	
11.3 Metody sociální psychologie	400	14. Analýza a zpracování dat v sociálních vědách	427		
11.4 Interpretace výsledků neuropsychologických studií	401	Tomáš Sollár			
11.5 Ekologická validita sociální neurovědy	403	14.1 Analýza dat v kontextu realizace výzkumu	427		
	Souhrn	403	14.2 Úrovně měření proměnných	428	
	Literatura	404	14.2.1 Nominální úroveň měření	428	
12. Analýza sociálních sítí	407	14.2.2 Ordinální úroveň měření	429		
Radka Petřalská		14.2.3 Kardinální úroveň měření	429		
12.1 Historie analýzy sociálních sítí	407	14.3 Metody zpracování kvantitativních dat	430		

14.3.1	Metody statistické deskripce ...	430
14.3.2	Metody statistické inference ...	434
14.3.3	Metody věcné významnosti ...	436
14.4	Vícerozměrné metody analýzy dat ...	437
14.5	Počítačový rozměr analýzy dat	438
	Souhrn	438
	Literatura	439

ODDÍL C

APLIKACE SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

Část I.

Východiska a zdroje aplikované sociální psychologie

1.	Rozvoj aplikované sociální psychologie. ...	444
	<i>Jozef Výrost, Ivan Slaměník, Eva Sollárová</i>	
1.1	Sociální psychologie od svého vzniku byla akademická i praktická disciplína	444
1.2	Sociální psychologie v období krize ..	447
1.3	Současná aplikovaná sociální psychologie	448
	<i>Souhrn</i>	450
	<i>Literatura</i>	451
2.	Tvorba a hodnocení intervencí	453
	<i>Eva Sollárová</i>	
2.1	Definování a charakteristika intervencí	453
2.2	Proces tvorby, implementace a hodnocení intervencí	453
2.2.1	Krok 1: Identifikace problému ..	454
2.2.2	Krok 2: Návrh řešení	454
2.2.3	Krok 3: Stanovení cílů a tvorba intervence	454
2.2.4	Krok 4: Implementace intervence	455
2.2.5	Krok 5: Hodnocení intervence..	455
2.3	Demonstrace kroků tvorby, implementování a hodnocení v konkrétní programové intervenci ..	456
2.3.1	Krok 1: Identifikace problému..	456
2.3.2	Krok 2: Navrhované řešení	456
2.3.3	Krok 3: Stanovení cílů a tvorba intervence	457
2.3.4	Krok 4: Implementace intervence	457
2.3.5	Krok 5: Hodnocení intervence..	458

2.4	Intervence zaměřené na sociální dovednosti a sociální kompetenci ...	458
2.4.1	Metodologické otázky tvorby a implementace tréninků sociálních dovedností	459
2.4.2	Hodnocení efektivnosti univerzální preventivní intervence ve školním kontextu	460
	<i>Souhrn</i>	461
	<i>Literatura</i>	462

3. Sociálněpsychologický výcvik

Eva Sollárová

3.1	Hlavní přístupy	464
3.1.1	Lewinovská tradice	464
3.1.2	Rogersovská tradice	466
3.1.3	Interakčně orientovaná tradice.	468
3.2	Výzkum procesu a účinnosti zážitkových skupin a sociálně- psychologického výcviku	470
3.2.1	Účinnost zážitkových skupin ..	470
3.2.2	Proces v zážitkových skupinách a sociálněpsychologickém výcviku	471
3.2.3	Výzkum účinnosti sociálněpsychologického výcviku ve vzdělávání pomáhajících profesionálů a manažerů.	472
	<i>Souhrn</i>	473
	<i>Literatura</i>	473

Část II.

Člověk a sociální instituce

4. Člověk v rodině

Daniela Husovská

4.1	Psychologie rodiny a její definování ..	476
4.2	Rodina v historické perspektivě a v současnosti	477
4.3	Teoretické přístupy k rodině	479
4.3.1	Ekologická teorie rodiny	480
4.3.2	Vývojová teorie rodiny	480
4.3.3	Sociálně-kognitivně- -behaviorální teorie rodiny	480
4.3.4	Teorie rodinné komunikace.	480
4.4	Výzkum v psychologii rodiny.	481
4.4.1	Spokojené versus nespokojené manželství	481
4.4.2	Normativní změny v rodinách ..	482
4.4.3	Model rodiny	482
4.5	Výzvy do budoucnosti	484

Souhrn	485		
Literatura	485		
5. Člověk a vzdělávání.	488		
<i>Olga Orosová</i>			
5.1 Teoretické perspektivy zkoumání interpersonálních vztahů ve vzdělávání.	488		
5.1.1 Dynamická systémová teorie ..	488		
5.1.2 Teorie vztahové vazby	489		
5.1.3 Self-determinační teorie	490		
5.2 Interpersonální faktory školní úspěšnosti	491		
5.2.1 Očekávání učitelů a školní úspěšnost žáků	492		
5.3 Vrstevnické vztahy a školní úspěšnost	494		
5.3.1 Vrstevníky zprostředkované učení	495		
5.4 Intrapersonální faktory a vztahy mezi jedinci školního systému a školní úspěšnost žáků	495		
5.4.1 Sebepojetí	496		
5.4.2 Sebeúcta a postoje	496		
5.4.3 Osobnostní faktory, motivace ..	496		
Souhrn	496		
Literatura	497		
6. Člověk v pracovní organizaci	501		
<i>Denisa Fedáková</i>			
6.1 Socializace zaměstnance v organizaci	501		
6.1.1 Formy socializace jako přístup organizace.	502		
6.2 Pohled do minulosti: sociální aspekty pracovního prostředí.	503		
6.3 Pracovní vztahy zaměstnance v organizaci	503		
6.3.1 Vztah mezi zaměstnancem a kolegy (spolupracovníky)	504		
6.3.2 Vztah mezi zaměstnancem a podřízenými (zaměstnanec jako nadřízený)	504		
6.3.3 Vztah mezi zaměstnancem a nadřízeným (zaměstnanec jako podřízený)	505		
6.3.4 Vztah mezi zaměstnancem a pracovní skupinou.	506		
6.3.5 Vztah mezi zaměstnancem a organizací	506		
		6.3.6 Zaměstnanec jako součást pracovního týmu: tradiční versus virtuální pracovní tým .	508
		6.4 Výzvy do budoucnosti	508
		Souhrn	509
		Literatura	509
		7. Člověk a spotřebitelské chování	512
		<i>Margita Mesárošová</i>	
		7.1 Jak se chápe spotřebitelské chování. ..	512
		7.2 Historický vývoj psychologie spotřebitele jako vědecké disciplíny ..	512
		7.2.1 Průkopnické období psychologie spotřebitele: 1895–1930	513
		7.2.2 Období rozvoje metodologie a rozšiřování oblastí zkoumání: 1930–1945	513
		7.2.3 Období po druhé světové válce .	514
		7.2.4 Vznik psychologie spotřebitele jako samostatné psychologické disciplíny: rok 1961	514
		7.2.5 Psychologie spotřebitele jako vědecká disciplína současnosti .	514
		7.3 Psychologické přístupy vysvětlující spotřebitelské chování.	515
		7.4 Specifické teorie a modely objasňující spotřebitelské chování.	516
		7.5 Faktory působící na spotřebitele	518
		7.5.1 Vyvolání pozornosti a zájmu o produkt	519
		7.5.2 Získání znalostí o produktu ...	519
		7.5.3 Zapamatování a vybavování znalostí o produktu	519
		7.5.4 Aktivace znalostí o produktu ..	520
		7.6 Nová témata ve výzkumu	520
		7.6.1 Působení značkových komunit na spotřebitelské chování.	520
		7.6.2 Zelené spotřebitelské chování ..	520
		Souhrn	520
		Literatura	521
		8. Člověk při uplatňování práva	524
		<i>Ladislav Lovaš</i>	
		8.1 Sociální normy	524
		8.1.1 Sociální normy z perspektivy jedince a koncept normativních přesvědčení	524
		8.1.2 Jak se vysvětluje vliv sociálních norem na jedince	526

8.2	Sociální spravedlnost	528	Souhrn	555
8.2.1	Začátek výzkumu sociální spravedlnosti v sociální psychologii	529	Literatura	556
8.2.2	Oblasti výzkumu spravedlnosti v sociální psychologii	530		
8.2.3	Výzkum spravedlnosti související s uplatňováním práva	531		
	Souhrn	532		
	Literatura	532		
9.	Člověk a politika	535		
	<i>Josef Lukas</i>			
9.1	Vymezení a stručná historie politické psychologie	535		
9.2	Hlavní přístupy a směry zkoumání v politické psychologii	536		
9.3	Politická psychologie na mikroúrovni	537		
9.3.1	Osobnost a politické chování ..	537		
9.3.2	Emoce a politické chování	537		
9.3.3	Politická socializace, formování politické identity	538		
9.4	Politická psychologie na makroúrovni	539		
9.4.1	Politické ideologie, hodnoty	539		
9.4.2	Politická komunikace, formování dojmů o politicích, volební chování	540		
9.4.3	Meziskupinové vztahy, mezinárodní vztahy	541		
9.5	Nové přístupy a trendy v politické psychologii	541		
	Souhrn	542		
	Literatura	542		
10.	Člověk, sekty a nová náboženská hnutí ...	546		
	<i>Zdeněk Vojtíšek</i>			
10.1	Základní pojmy	546		
10.2	Otázka vlivu příslušnosti k novému náboženskému hnutí na osobnost ..	547		
10.3	Pokles napětí, konflikty a násilí	549		
10.4	Otázka konverze do nových náboženských hnutí	550		
10.5	Otázka moci duchovního vůdce a jeho charismatu	551		
10.6	Otázka milenialismu a mileniálního zklamání	553		
10.7	Možnosti intervence	553		
10.8	Budoucí výzkum	555		
11.	Člověk a komunity	557		
	<i>Júlia Halamová</i>			
11.1	Historie a současnost komunitní psychologie	557		
11.2	Vymezení pojmů	558		
11.2.1	Vymezení pojmu psychologický zážitek komunity	559		
11.3	Komunity a sociální změna	559		
11.3.1	Strategie komunitní změny	560		
11.3.2	Model změny v komunitě	561		
	Souhrn	567		
	Literatura	567		
12.	Člověk a digitální komunikace	569		
	<i>David Šmahel, Martina Šmahelová</i>			
12.1	Charakteristiky digitální komunikace	569		
12.2	Kontext digitální komunikace	570		
12.3	Anonymita, sebeodhalování a disinhibice	571		
12.4	Textová komunikace	573		
12.5	Používání emotikonů	574		
12.6	Teorie digitální komunikace	574		
12.6.1	Teorie sociální přítomnosti	575		
12.6.2	Teorie bohatosti médií	575		
12.6.3	Perspektiva sociálního vlivu ...	575		
12.6.4	Teorie zpracování sociálních informací	576		
12.6.5	Hyperpersonální komunikace .	576		
12.6.6	SIDE model	577		
12.6.7	Teorie sériového používání komunikačních technologií	577		
	Souhrn	577		
	Literatura	578		
13.	Člověk v interkulturní komunikaci	580		
	<i>Iveta Jeleňová</i>			
13.1	Krátce z historie	580		
13.2	Základní charakteristika interkulturní komunikace	580		
13.3	Verbální interkulturní komunikace ..	581		
13.4	Neverbální interkulturní komunikace	583		
13.5	Interkulturní komunikace v pracovním kontextu	585		
13.6	Interkulturní komunikační kompetentnost	586		
	Souhrn	587		
	Literatura	588		

14. Člověk v prostředí sportu. 590*Denisa Fedáková*

- 14.1 Význam sportu v životě člověka. 590
- 14.2 Z historie sociální psychologie sportu. 590
- 14.3 Týmovost sportu 591
- 14.4 Sociální vlivy ve sportu 592
- 14.5 Týmová koheze. 592
- 14.6 Sociální facilitace 593
- 14.7 Sportovní diváci 593
- 14.8 Vztah mezi trenérem a sportovcem .. 594
- 14.9 Vliv vrstevnických vztahů ve sportu 595
- 14.10 Vztahy mezi rodiči a dětmi ve sportu 595
- Souhrn* 596
- Literatura* 596

Část III.**Člověk v sociálním světě****15. Sociální psychologie zdraví a nemoci 600***Eva Sollárová, Jana Turzáková*

- 15.1 Vymezení sociální psychologie zdraví 600
- 15.2 Stres a sociální opora 601
 - 15.2.1 Sociální opora a zdraví – výzkum a intervence 602
- 15.3 Zdravé chování a změna zdravého chování 603
 - 15.3.1 Modely (zdravého) chování. ... 603
 - 15.3.2 Modely změny zdravého chování 606
- 15.4 Současná diskuse k teoriím zdravého chování a teoriím změny zdravého chování 608
- Souhrn* 609
- Literatura* 609

16. Sociální psychologie zvládání a resilience 612*Olga Orosová*

- 16.1 Zvládání. 612
 - 16.1.1 Přístupy ke zvládání, vymezení zvládání 612
 - 16.1.2 Vymezení zvládání (coping) ... 613
 - 16.1.3 Struktura zvládání. 614
- 16.2 Zvládání a resilience 616
- 16.3 Resilience 616
 - 16.3.1 Rozvoj výzkumu resilience 617
 - 16.3.2 Faktory resilience 617

16.3.3 Modely resilience 619

16.3.4 Na resilienci založený přístup k prevenci 620

16.4 Metodiky 621

Souhrn 621*Literatura* 621**17. Sociální psychologie osamělosti 624***František Baumgartner*

17.1 Vymezení a pojetí osamělosti 624

17.2 Dělení osamělosti. 626

17.3 Dotazníky osamělosti 626

17.4 Vývojové aspekty osamělosti 627

17.5 Souvislosti osamělosti s dalšími sociálními a osobnostními charakteristikami 628

17.6 Teoretické koncepce osamělosti 629

17.7 Možnosti omezování osamělosti 630

17.8 Perspektivy výzkumu osamělosti. 631

Souhrn 631*Literatura* 631**18. Sociální psychologie nezaměstnanosti. ... 635***Božena Buchtová*

18.1 Historický vývoj zkoumání psychologických účinků nezaměstnanosti 635

18.2 Výzkumné přístupy k fenoménu nezaměstnanosti v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století. 636

18.2.1 Současné výzkumné přístupy ke studiu nezaměstnanosti 637

18.3 Nezaměstnanost a zdraví 638

18.4 Nezaměstnanost a sociálně patologické chování. 639

18.5 Rizikové skupiny nezaměstnaných ... 640

18.6 Dopad nezaměstnanosti na kvalitu života rodiny. 641

18.7 Psychologický intervenční program pro nezaměstnané 642

Souhrn 643*Literatura* 643**19. Sociální psychologie stáří. 646***Božena Buchtová*

19.1 Demografická proměna společnosti .. 646

19.2 Pojetí stárnutí a stáří v kontextu životní dráhy. 647

19.2.1 Zákonitosti gerontogeneze. 647

19.2.2 Fáze funkční výkonnosti 647

19.3 Teorie stárnutí a jejich aplikace do praxe. 648

19.4	Pracovní schopnosti a věk, kompenzační schopnosti	649	21.3.3	Mírové řešení nezvladatelných konfliktů	675
19.4.1	Změny produktivity práce a kreativity	650	Souhrn	676	
19.4.2	Limity a přednosti stáří	652	Literatura	676	
19.5	Třetí věk	653	22. Sociální psychologie dopravy	680	
19.6	Mýty o stáří	653	<i>Iveta Jeleňová</i>		
19.7	Možnosti intervence	654	22.1	Nebezpečné chování řidičů	680
Souhrn	654	22.2	Metodologické otázky	681	
Literatura	655	22.3	Faktory přispívající k nebezpečnému chování řidičů	682	
20. Sociální psychologie předsudků	657	22.4	Postoje k dopravním přestupkům	684	
<i>Jana Turzáková</i>		22.5	Modifikace chování řidičů	685	
20.1	Předsudky, stereotypy a diskriminace	657	Souhrn	687	
20.2	Historie výzkumu předsudků	658	Literatura	687	
20.2.1	První etapa výzkumu předsudků: jaká je osobnost, která má předsudky	658	23. Sociální psychologie humoru	690	
20.2.2	Druhá etapa výzkumu předsudků: předsudky jsou přirozené a nevyhnutelné	659	<i>Jozef Výrost</i>		
20.2.3	Třetí etapa výzkumu předsudků: bouřlivý svět na přelomu tisíciletí	661	23.1	Humor v dyádě	690
20.3	Individuální faktory vzniku a udržování předsudků	661	23.2	Humor v sociálních skupinách	693
20.4	Skupiny ohrožené předsudky a diskriminací	662	23.3	Humor ve společnosti	695
20.5	Měření předsudků	664	Souhrn	696	
Souhrn	665	Literatura	697		
Literatura	666	24. Sociální psychologie bezpečí	700		
21. Sociální psychologie meziskupinových konfliktů	668	<i>Michal Kentoš</i>			
<i>Sylvie Graf</i>		24.1	Historie výzkumu vnímání bezpečí ..	700	
21.1	Psychologie meziskupinových vztahů	669	24.2	Vymezení vnímání bezpečí	701
21.2	Sociálněpsychologické teorie meziskupinového konfliktu	669	24.3	Viktimizace a vnímání bezpečí	701
21.2.1	Teorie realistického konfliktu mezi skupinami	670	24.3.1	Vnímání rizika	702
21.2.2	Teorie sociální identity	670	24.3.2	Vnímání prostředí	703
21.2.3	Objektivní meziskupinový konflikt	671	24.4	Společenské změny	704
21.3	Intervence k prevenci a řešení meziskupinových konfliktů	672	24.5	Psychologie strachu a úzkostnost ..	704
21.3.1	Meziskupinový kontakt	672	24.6	Vnímání bezpečí a sledování médií ..	705
21.3.2	Kognitivní reprezentace skupin během kontaktu	673	24.7	Výzkum vnímání bezpečí	706
			Souhrn	707	
			Literatura	708	
			25. Sociální psychologie pověřivosti	711	
			<i>Jozef Výrost</i>		
			25.1	Vymezení pověřivosti a terminologie	711
			25.2	Kognitivní zdroje pověr	712
			25.3	Pověřivost a osobnost	714
			25.4	Pověra a sociální svět	716
			Souhrn	717	
			Literatura	717	
			Summary	721	
			Rejstřík jmenný	722	
			Rejstřík věcný	752	